

2001
2022



KALAPUTXI

Mutrikuko herri-aldizkaria
2022ko iraila - 230 zkia.



URTZI IRIONDO OLIDEN

Lekeitioko musika bandaren zuzendaria

MUTRIKUKO URAK • BURUMENDI ESPELEOLOGIA TALDEA LARRAKO ESPEDIZIOAN
TXIMISTAK, EDERRAK BEZAIN ARRISKUTSUAK (I) • KATU KOLONIAK
EUSKARALDIA: HITZEZ EKITEKO GARAIA DA!



Gure bezeroengandik beti hurre



okindegia · fruitategia · harategia · urdaitegia · eta beste
asteazkenetan eta ostiraletan erosketak etxera eramateko aukera

San Agustin 10 · Mutriku · Tel. 943 60 36 11

Niretzat

Hiretzat, Harentzat

Zuretzat



GUZTIONTZAT
EUSKARA

Guretzat

Zuentzat



UDAL
EUSKALTEGIAK
GUZTIONTZAT.
PUBLIKOAK.

Halentzat



2022-2023

MATRIKULA
EPEA ZABALIK

MATRIKULA ZABALIK

IKASTAROAK

Aurrez aurrekoak: 2, 3 edo 4 egun asteen, mailaren arabera

Autoikaskuntza Internet bidez.

Euskaraz ulertu eta euskaraz bizitzeko ikastaroak.

Mailak: A1, A2, B1, B2, C1, C2.

Azterketa prestatzeko ikastaroak: HABEren titulu ofizialak,
Administrazioa, Osakidetza.

MATRIKULALDIA irailaren 23ra arte

16 urtetik gorakoentzat

Langabetu, ikasle eta gurasoek MATRIKULA ERDIA

Ikastaro amaieran BEKAK denentzat (Baldintzak betez gero)

Informa zaitez Udal Euskaltegian

MATRIKULA ORDUTEGIA

ELGOIBAR: 09:00 - 13:00 / 15:30 - 19:30

DEBA: 10:00 - 12:30 / 17:00 - 19:30

MUTRIKU: 09:00 - 13:00 / 16:30 - 19:30

COVID-19aren eraginez, moldaketak gerta litezke

DEBABE UDAL EUSKALTEGIA

ELGOIBAR: Aita Agirre 3, 3.a (eraikin berria) - 943 742 731

DEBA: Ifar kalea, 12 - 943 192 236

MUTRIKU: LUARDO ETXEA, Sabanika aldapa, 4 - 943 603 094

Telefonoak

Osasuna

COVID-19 KORONABIRUSA

OSASUN AHOLKURAKO TEL. ... 900 20 30 50

Larrialdia	943 46 11 11
Anbulatorioa	943 60 43 00
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Alzheimer elkarte	943 29 71 18

Botikak

Lasuen-Elezgarai	943 19 50 26 / 626 61 13 92
Lon Apraiz	943 60 32 50 / 630 05 50 97
Amaia Zalduegi	669 26 22 01
Hiart Burgoa	667 33 88 90
Arantzazu Izpizua (Eibar)	943 20 19 12

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48 / 679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Anai Arte bulegoa	943 60 42 47
Anai Arte taberna	943 60 34 10
Mikel Deuna Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Eguneko Zentroa	943 60 38 71
Turismo Bulegoa	943 60 33 78
Bake epaitegia	943 60 70 49
Kiroldegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz pilotalekua	943 60 41 91
Ur Kontsortzioa	943 00 22 22
Zakarrak eta traste zaharrak	943 70 07 99
Posta zerbitzua	943 60 30 44

Irakaskuntza

Goizeko Izarra Ikastola	943 89 91 52
San Miguel Ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko BHI Institutua	943 89 92 24
Kardala Akuakultura Institutua	943 60 71 37
Udal Euskaltegia	943 60 30 94
Udal Musika Eskola	943 60 37 80
Haurreskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

ANSOLA taxia	638 67 23 83
XABI taxia	656 28 90 26
Lurraldebus	943 41 52 08
Pesa Autobusak	900 12 14 00
BizkaiBus	902 22 22 65
EuskoTren	944 333 333
Loiuko Aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Parrokia	943 60 39 87
----------	--------------

Argitaratzailea
Karenka Komunikazio
Elkartea
Barrenkale 12, behe
Tel. 635 748 393
aldizkaria@kalaputxi.eus
www.kalaputxi.eus
www.kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea **Mutrikuko Udala**
Kolaboratzaileak: **Josu Larrañaga, Inhar Mutiozabal**
Tirada **2.200 ale**
Lege Gordailua **SS-787/01**
ISSN **1579-4792**
Inprimategia **EUSKALINPRI**
Banaketa **Kalaputxi**

Iritzixa

Aratza Garagarza Lekube

HEZKUNTZAREN TXAPUZAK

Gaixo kronikoak atera nahi ditu Lakuak Zerbitzu Eginkizunetarik, aurtan bereziki horretarako ateratako dekretuaren aitzorarekin. Zerbitzu eginkizunen deialdiak berak esaten du osasun arazo kronikoak dituztenek lan egokitapena eskatu behar dutela. Mahaian bilduta egon zirenean, Hezkuntza Sailak jakinarazi zien sindikatuiei egoera honetan zeuden irakasleek egin beharreko bidea: Prebentzio Zerbitzura jotzea.

Udaberriko oporretan, sendaezinak diren gaixotasunak ditugun irakasleok txosten mediku guztiak bildu eta Prebentzio Zerbitzura eraman genituen. Han artatu gintuen medikuak erabaki behar du irakasle batzuk etxera hurbiltzea eta beste batzuk ez.

Esan beharra dago hainbat irakasleri egokitapena ukatu zaiola medikuak ikusi gabe. Beste batzuei, abuztuaren bukaeran esan diete medikuari deitzeko...

Hezkuntza Sailak sindikatuiei hitzeman zien ebazpena maiatzaren bukaran aterako zutela, baina Hezkuntzak ez zuen bere hitza bete. Hogeia egun beranduago, erabakiaren ebazpena atera baino bi egun arinago, esleipenen atarian egindako telefono deien bitartez etorri ziren lehenengo erantzunak, batzuentzat bakarrik eta beste errekturorik egiteko tarterik utzi gabe. Hau ez da batere serioa.

Prebentzio Zerbitzua, idatzizko ebazpena ematera behartzen du legeak. Prozedura akatsa da pertsonen jarduteko moduei buruzko informaziorik ez jasotzea eta defentsarik gabe uztea administrazioaren jardueren aurrean.

Irakasle onasunari eta laneko arriskuei buruzko informazioa errazago eskuratzeko, Prebentzio karpeta jarri du eskura Hezkuntza Sailak Hezilegunea deitzen den irakasle atari digitalean. Karpeta honetan sartu ahal izateko osasun azterketa egin aurretik, Prebentzio Zerbitzutik gonbidapen pertsonala bidaltzen dizutela jartzen du web orrian bertan. Baina Prebentzio Zerbitzutik pasatu eta gero eta gaixotasun kronikoa onartua izan arren, ez digute karpeta honetan sartzeko pasahitzik bidali. Prebentziara deitu ere egin genuen eta bertako medikuek ez dakite karpeta digital hori existitzen denik ere.

Abuztuaren bukaeran gaude eta oraindik ezin dugu jakin, medikuak azterketa egin ondoren, zein irizpide izan duen egokitapena ukatzeko edo baiezatzeko.

Azken finean, gardentasunaren oinarriko eskubidearen urraketa buruz hitzegiten ari gara hemen. Telefono mugikorretara ohituta gauden arren, administrazioak ezin du eskaera bat telefonoz ebatzi. Soilik erabil dezake telefonoa informazioa duten mezuak bidaltzeko, irakasleok gure karpeta digitalean sartu ahal izateko.

Sailak erakutsitako gardentasun eza dela eta, behartuak senti-tzen gara, babestuak egon behar diren gure osasun egoera eta intimitatearen berri ematera komunikabideetan.

Langile izanik, horrelako tratua merezi dugu?

Guraso guztiek jakin beharko lukete hau dela Hezkuntza Sailak hainbeste urtetan zuon umeen zerbitzuan eta zaintzan buru-belarri egon garen langileenganako duen tratua eta langileak zaintzeko jarrera. Gaixotasun kronikoak zalanztan jarri eta «bizilekuz aldatzeko» proposamenak helarazi dizkigu Hezkuntza Sailak, zenbait erantzunen artean. Erantzun hauek guztiz desegokiak dira, eta joan den ikasturtetik bizitzen ari garen egoera hau onartezina da.

Deialdi berria atera ondoren, hainbeste erreklamazio eta errekturso jarri eta gero, irakasle asko atzera botatzen dira prozesuaren erdian, prozesuak korapilatsuak eta nekezak direlako eta gure eguneroko lanerako gorde behar dugulako energia hori. Gaixotasunak behartuta, mediku baja eskatzea besterik ez zaigu geratzen. Gainera, hori da Hezkuntza Sailak «aholkatzen» diguna: «Txarto bazaude, baja eskatu», horrek gizarte osoari ekartzen dion kalte ekonomikoarekin.

Hau irakurtzen duenari adierazi nahi diogu egoera honetan gauden langileak ez garela baliogabeak. Osasun arazoak ditugu, baina gure lana beste irakasleek bezala egiten dugu, eta lanerako egokitapenak behar ditugu gure arazoa ez areagotzeko.

Gaixotasunek gainezka egin eta baja egoerak sortzera itxaron ordez, ez al da hobe ezezkia jaso duten irakasle onasun egoera kontuan hartzea?

Ez al zaigu denoi komeni gure umeen ongizatea zaintzen dugun irakasleak zaintzea?

astelehenetik ostiralera						
DB03 LEKEITIO-DONOSTIA						
Lekeitio	6:15	9:50	12:50	17:50	20:00	
Ondarroa	6:40	10:15	13:15	18:15	20:25	
Mutriku	6:45	10:20	13:20	18:20	20:30	Debaraino (20:40)
Donostia	7:55	11:30	14:30	19:30	---	Unibertsitatetik
DB03 DONOSTIA-LEKEITIO						
Donostia	8:00	11:00	14:30	18:00	20:30	23:00
Mutriku	8:50	11:50	15:25	18:50	21:20	23:50
Lekeitio	9:35	12:35	16:10	19:35	22:05	00:25
DB04 ONDARROA-MALLABIA						
Mutriku	7:15	orduro	20:15	21:25	22:15	22:45
Mendaro	7:50	orduro	20:50	22:05	22:25	22:55
Eibar	8:15	orduro	21:15	22:30	22:45	23:15
Mallabia	8:30	orduro	21:30	22:45	---	---
DB04 MALLABIA-ONDARROA						
Mallabia	6:00	6:45	orduro	20:45	21:25	22:05
Eibar	6:10	7:05	orduro	21:05	21:45	22:15
Mendaro	6:35	7:35	orduro	21:35	22:10	22:30
Mutriku	6:55	7:55	orduro	21:55	22:30	22:40
DB05 MUTRIKU-ZUMAIA						
Mutriku	6:25	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25
Deba	6:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40
Zumaia	7:10	10:10	12:10	14:10	17:10	19:10
DB05 ZUMAIA-MUTRIKU						
Zumaia	8:10	10:10	12:10	15:10	17:10	19:10
Deba	8:40	10:40	12:40	15:40	17:40	19:40
Deba	9:15	11:15	13:15	16:15	18:15	---
Mutriku	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25	---
DB06 ONDARROA-SORALUZE						
Mutriku	8:45	10:45	12:45	14:45	17:45	19:45
Mendaro	9:15	11:15	13:15	15:15	18:15	20:15
Soraluze	9:40	11:40	13:40	15:40	18:40	20:40
DB06 SORALUZE-ONDARROA						
Soraluze	7:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40
Elgoibar	7:45	9:45	11:45	13:45	16:45	18:45
Mendaro	8:00	10:00	12:00	14:00	17:00	19:00
Mutriku	8:20	10:20	12:20	14:20	17:20	19:20

larunbat, igande eta jai-egunak							
DB03 LEKEITIO-DONOSTIA							
Lekeitio	8:00	12:30	17:00	19:00			
Ondarroa	8:25	12:55	17:25	19:25			
Mutriku	8:30	13:00	17:30	19:30			
Donostia	9:40	14:10	18:40	20:40			
DB03 DONOSTIA-LEKEITIO							
Donostia	10:30	14:30	17:00	^{ig} 20:30	^{lr} 21:00	23:00	^{ig} ig. / ja ^{lr} lar.
Mutriku	11:20	15:20	17:50	21:20	21:50	23:50	
Lekeitio	12:05	16:05	18:35	22:05	22:35	00:25	
DB04 ONDARROA-MALLABIA							
Mutriku	^{lr} 7:15	8:15	orduro	20:15	21:25	^{lr} 22:15	
Mendaro	7:45	8:45	orduro	20:45	22:05	22:25	
Eibar	8:10	9:10	orduro	21:10	22:30	22:30	
Mallabia	8:25	9:25	orduro	21:25	22:45	---	
GAUEAN Mutrikutik: ostiraletan 23:25 eta 1:15; larunbatetan 23:25, 23:55, 1:55, 3:55, 5:55.							
DB04 MALLABIA-ONDARROA							
Mallabia	6:50	7:45	orduro	19:45	^{lr} 20:45	^{lr} 21:45	22:00
Eibar	7:00	8:00	orduro	20:00	21:00	22:00	22:15
Mendaro	7:35	8:35	orduro	20:35	21:35	22:35	22:40
Mutriku	7:55	8:55	orduro	20:55	^{lr} 21:55	^{lr} 22:55	23:00
GAUEAN Mutrikura heldu: ostiraletan 0:25; larunbatetan 1:10, 3:10, 5:10, 6:10. Eibartik -25 min.							
DB05 MUTRIKU-ZUMAIA							
Mutriku	^{lr} 8:25	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25
Deba	8:40	10:40	12:40	14:40	16:40	18:40	20:40
Zumaia	9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10	21:10
DB05 ZUMAIA-MUTRIKU							
Zumaia	^{lr} 9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10	^{lr} 22:10
Deba	9:40	11:40	13:40	15:40	17:40	19:40	22:40
Deba	10:15	12:15	14:15	16:15	18:15	20:15	23:15
Mutriku	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25	23:25
DB06 ONDARROA-SORALUZE							
Mutriku	^{lr} 9:45	11:45	13:45	17:45	19:45	21:45	
Mendaro	10:20	12:20	14:20	18:20	20:20	22:20	
Soraluze	10:40	12:40	14:40	18:40	20:40	22:40	
DB06 SORALUZE-ONDARROA							
Soraluze	^{lr} 8:40	10:40	12:40	16:40	18:40	20:40	
Elgoibar	8:45	10:45	12:45	16:45	18:45	20:45	
Mendaro	9:00	11:00	13:00	17:00	19:00	21:00	
Mutriku	9:20	11:20	13:20	17:20	19:20	21:20	

Bilbo - DEBA - Donostia			Donostia - DEBA - Bilbo		
	Lehena A-O	Lehena L-I	Azkena egunero		Lehena A-O
Bilbo		7:00	20:00	Donostia	5:50
Eibar	6:14	7:14	21:14	Errekalde	5:59
Elgoibar	6:24	7:24	21:24	Orio	6:14
Mendaro	6:33	7:33	21:33	Zarautz	6:20
DEBA	6:44	7:44	21:44	Zumaia	6:29
Zumaia	7:00	8:00	22:00	DEBA	6:43
Zarautz	7:08	8:08	22:08	Mendaro	6:52
Orio	7:15	8:15	22:15	Elgoibar	7:01
Errekalde	7:29	8:29	22:29	Eibar	7:11
Donostia	7:38	8:38	22:38	Bilbo	8:20

ordutegi eta geltoki guztiak hemen:

www.kalaputxieus/garraioa

Bizkaibus 902 222 265

ONDARROA - BILBO			BILBO - ONDARROA		
astelehenetik ostiralera			astelehenetik ostiralera		
	lehena	azkena		lehena	azkena
A3916 Ermuatik	5:40	19:40	A3916 Ermuatik	7:10	22:10
Mutrikutik irten: 6:25, 7:25, 15:25			Mutrikuraino: 14:10, 18:10, 20:10		
A3915 Durangotik	6:10	20:10	A3915 Durangotik	7:40	21:40
Ondarroatik Bilbora zuzenean: 6:30; 7:30					
jai egunak			jai egunak		
A3916 Ermuatik	6:40	20:40	A3916 Ermuatik	8:10	22:10
A3915 Durangotik	7:10	20:10	A3915 Durangotik	8:40	21:40

ZE NEZESIDADE?

Bagatoz berriro matrakan XX. mendearen bukaerako Mutrikuko proiektu batekin. Urteak dira hondartzaren morfologia aldatu zela, dikea eraiki eta oraindik inpaktu ambientalik gabeko marmotrizaren ondoren arrantza portua kirol-portu bilakatu dela. Eta gaur da eguna proiektu hori, 2001ekoa, eta 2003ko "Portuaren handitze proiektua" osotasunean onartuta dagoela Mutrikuko udaletxeko plenuetan behin eta berriz, hau da, bere osotasunean bigente dagoena. Baina aldaketak datozkigu...

Oraingoko dikearen luzapenak berriro kolokan jartzen ditu ahoz-ahoz darabilkigun energi emergentzia eta aldaketa klimatikoa... Mutrikurako aisialdirako arnas gune garrantzitsu bat zertan geldituko da dikea bere osotasunean bukatzean? Geoparkea eta Flixaren izendapena hurrengo 10 urterako baliogarria bada, posible da berriro obra erraldoiarekin jarraitzerik Geoparkeko eremu babestu honetan?

Europako Next Generation izeneko diru laguntzekin ordainduko da dikearen luzapena, beste udaletxe batzuk diru hauetariko batzuk gazteentzako lanpostuetarako bideratu dituztenean zilegi al da berriro porlanerako dirutza handi bat erabiltzea? Eusko Jaurlaritzaren kontraesanak itzelak dira, berdintsu gertatzen da Mutrikuko EH Bildu eta EAJrekin adierazten dutenean dikea luzatzeko eta gero-gerokoak, ikusiko dela zer erabilera ematen zaion. Baina zertarako? Ze nezesidade? Gutariko edozeinek, adibidez, etxean obraren bat egiten dugunean argi daukagu zein den obraren helburua, zertarako hasiko garen obretan. Hemen ez, auskalo!

Horregatik dikea ez luzatzea berme bakarra bezela ikusten dugu piszina naturala, Danbor inguru guztiak itsasoz zein lehoirean- bai Mollaberriruntz eta baita Dikeruntz- ezagutzen ditugun bezela jarraitzeko. Erabakitze eskubidea gure esku dago!

Idoia Arrillaga Agirre



Kalaputxi aldizkariak irakurleen gutunak plazaratzen ditu. Gutunak izen abizenekin bidaliko dira posta arruntez edo posta elektronikoz aldizkaria@kalaputxi.eus helbidera. Aldizkariak ez du zertan bere egin idatzien edukia.



CANDIDO URREISTI OSA

Familiak eskerrak ematen dizkizue
une saminetan ondoan izan zaituztegun guztioi.

Eskerrik asko, bihotzez.



IBARPLAS

leihoaren erreferentzia

MUTRIKUKO URAK

Aurtengo udaberri-udako eguraldia ez doa ohikoa izaten. Egunak jarraian tenperatura altuekin gau eta egunez, eta, orokorrean, euri oso-oso gutxirekin. Lehen hegoaldekoztat hartzen genituen eguraldiak, iparraldera egin dute nabarmen, Europa osoan nabarrituz.

Ur eskasia nabarmendu egin da, eta murrizketak hasi. Egoera honek kezkatu ditu herritarrak eta sentsibilizatu uraren garrantziaz.

Atzera begira jarri eta zenbait galdera otu zaizkigu. Nola bizi ziren gure aiton-amonak? Nola egiten zioten aurre ur beharri? Nolako egoeratan gaude? Nola begira diezaiokegu etorkizunari? Hortaz jardungo dugu lan honetan.

Gure aiton-amonen garaiak

Kandido Urreistiri jasotako grabaketa batean zioen, Sabanika kalean bizi zirela, bere aitek ekarri zuela ura etxeraino Zubiagako iturritik, eta, jarraitzen zuen, Mutrikun lehena izango zela ura etxean zuena. Datarik aipatzen ez badu ere, XX. mendeko lehen laurdenean izan zela dirudi. Mendearen erdi alderako etxe guztietan zegoen ura —baserrietan beranduago—. Berunezko hodi txikiak agertzen ziren etxeetako kanpo aldeetatik, karkaba aldeetatik gehienbat, etxeko harraskaraino eta komuneraino iristeko. Komunak, hitzak berak adierazten duen bezala, askotan familia bat baino gehiagorentzat, eta balkoietan kokatuak oro har. Ez bainerarik ez duxarik.

Gure herrira, euritsua klima aldetik, inguruko mendietatik errekaetoak zetozen azaletik, eta, eremu karstikoa izanik, baita lur azpitik ere. Horrela, iturri ugari zeuden leku ezberdinetan, eta, emari handienak zituztenetan, arropak garbitzeko ur-askak kokatzen ziren: Goiko Plazan, egun turismo bulegoa kokatzen den lekuan; Mauleon aurrean zegoen handiena, gaurko Eroski



Tetuan baserriko ur-metalala

denda kokatzen den etxearen azpian; Portuko-txurroa, egungo Larreina etxearen azpian, eta Azkiagako goiko bihurgunean txikiago bat —bertako urak, 1746 aldera, herri barnera sartu ziren, Zubiaga plazara, elizgizonek gomendatuta, bekatu lekua zelako—. Baserri inguruetan baziren zenbait garbitegi; Ametzakoa gelditzen zaigu adibide bezala.

Etxeetan ura egonik ere, ez zuen emari handia —horregatik arropa garbiketarako egitera labaderoetara jotzen zuten andre— eta, gainera, hornitzeko eraiki ziren deposituak, Poterokoa bezala, Olatz bideko hasierako bihurgunean, ez ziren handiak eta, maiz, ez zen etxera urik iristen. Orduan, etxeko andre eta umeek euren balde eta zinkekin, ilarak osatzen zituzten aipatutako iturri garrantzikoetan ura etxera eramateko.

Baziren iturri bereziak ere edateko urez etxeak hornitzen zituztenak, freskoa zelako edo batzuentzat hain gustuko zen

ur-metalala ematen zutelako. Nabaria azken iturri hauen inguru gorrituak. Txangilak erabiltzen ziren garraiatzeko, freskotasuna mantentzen zutelako. Portuko-txurrokoa eta Tetuan baserrikoa ziren horietako bi iturri.

Berunezko hodiak maiz izaten zituzten isuriak, neguan izoztu ere bai, eta ia egunerokoa zen linternerokoa konponketak egiten ikusteak.

Gaur nola konpotzen garen

Edangarri izateko, Uraren Europako Gutunaren baldintzak bete behar dituzte iturriek; horregatik, lehen erabiltzen ziren iturri



Ametza baserriko labaderoak



Jose M^a Altzibar etorbidea 1
Tel. 943 60 31 54 · alazne.optika@gmail.com



Iriagirre z/g
Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)



Kilimoiko kobazuloa

gehien urak ez-edangarri bilakatu dira.

Gaur, etxeetan kanila ireki, eta ez zaigu iruditzen harrigarria denik ura presio egokian ateratzea. Alderantzizkoa irudituko zitzaigun ez irtetzea, eta, laster baten, hasiko ginateke kexaka, udala edo dena delakoaren aurka. Baina nola lortzen da ur hori gure etxeetara iristea?

Mendaroko Kilimoi errekek lur azpiko kobazulo batzuetan du iturria. Eremu karstiko horren barnetik jasotzen du ura, hurbilean eraikita dagoen Ur Kontsortzioaren EUAK (edateko uren araztegia), eta, bertatik, gutxi gora behera, urtean 2.000.000.000 litro igortzen dira Mendaro, Deba, Elgoibar eta Mutrikuko herrietara. Mutrikurako bidea grabitatez egiten du Deba ibaiaren albotik Astigarribiaraino, eta, bonben eraginez, errepide ingurutik, hodi gorri bertikalek markatzen dute bidea, igotzen da Kalbarioko 3.000.000 litroko depositura (Azkenetxe aurrean). Grabitatez jaisten da etxeetara, iritsi baino lehen erreduktore batzuk tarteko presioa egokitu ondoren. Kontsumitzen dugun ur kopurua segundoko 11 eta 14 litrokoa da urtaroaren arabera.

Mendaroko mendien barnean gordeta dogoen ur kopurua jakitea oso zaila da, eta koba barnean sifoiak daudenez, are eta zailagoa erabilgarri den kopurua. Egoera normalean, emaria etengabea izaten da, baina orain bezala, oso euri gutxi egitean eten egiten da. Etenaldi horiek saihesteko, hiru depositu ditu jarrita Ur Kontsortzioak, bi EUAren inguruan eta beste bat Mendaroko herrian bertan, eta horietatik hornitzen da beharrari erantzuteko. Herri bakoitzean, Kalbarion bezala, beste deposituak ere badaudenez, ez da ikusten arazorik ur falta izatera iristeko, kobazulotik, epe motzean, berriro hasten baita ur emaria.

Mutrikun, orokorrean, ez daude bereiztuta ur fekalak—etxeetan erabilitakoak— eta euri-urak, nahiz-eta leku errazentetan zerbitu egin den; horregatik, portuko zabalerako araztegia zuzendu aurretik, Piñastegiko harri-botearen ondoan, ekaitzen depositua dago kokatuta ur jasa handiek gainez ez egiteko. Depositua honek uren lehen arazketa ere egiten du. Araztegian

sartzen diren urak tratatu ondoren, itsasora jaurtitzen dira, berriro uraren zikloa has dadin: beroa tarteko, lurrunketa; hodeien eratzea, eta euria, elurra edo txingorra. Esan behar, oraindik Saturrarango urak ez daudela araztegia bideratuta, instituzioen arteko arrazoi ezberdinak tarteko. Akordio mailak izan dituzte, baina azken unean beti egin da atzera, eta, oraindik, Saturrarango ingurura jaurtitzen dira araztegitik pasatu gabeko ur zikinak.

Egoerak okerrera eginda, beste irtenbiderik?

Beti errepikatzen digute ura gure bizitzarako osagai ezinbestekoa dugula, eta bere erabilera desegokiak denoi eragiten digula; beraz, gai preziatu horren erabilerari eguneroko arreta jartzen ohitu behar dugu.

Bestalde, tratatutako zenbait ur edangarri erabiltzen da beste eginbeharretarako: baratzak ureztatzeko, kaleak garbitzeko, eta abar luze baterako. Aldi berean, euria ari denean, ikusten dugu nola ur pila zuzenean doan itsasora, kanalizatua ala ez, ezertarako aprobetxatu gabe. Badugu zer pentsatu ur horiekin zer egin.

Baita ere, gehituko genuke ez ditugula ezagutzen gure inguruko eremu karstikoan ditugun urak. Burumendi Mendi Elkarteko espeleologo taldekoek urte batzuk daramatzate Arno inguruan dauden zenbait kobazulo arakatu eta mapak egiten, lur azpian dagoen komunikazio sarea nolako den jakiteko. Koba izugarri handiak aurkitu dituzte, eta zenbaiten barnean baltsak erabiliz egin behar izan dute aurrera. Ur asko dagoela diote.

Erabilgarriak izango ote zaizkigu ur horiek etorkizuean?



Arnoko kobazuloetako bat

BERISTAIN

PAPERDENDA

ESTANKOA

Barrenkale, z/g
943 60 35 44



Camping 
Galdona

JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria

eguneko menua
daukagu

Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

KOFRADIA ZAHARREKO MOILA ZABALIK

Gau beltz batean kofradiak suak hartu zuenetik urteak joan dira Kofradia zaharreko eraikina itxita eta Kofradiko moila ere itxita.

Eraikinak birgaitzeko obraren zain oraindik ere itxita jarraitzen badu ere, bost urte beranduago moila muturre-rainoko pasabidea zabaldu du Puertosek. Zalantzarik gabe, berri ona moilan atzera eta aurrera ibiltzen diren herritarrentzat. Halako batean, jendeak aukera izango du hain maitatua den herriko txoko horretaraino iristeko.

Eraikinari dagokionez, Puertosen asmoa da eraikina birgaitzeko obra burutzea, ondoren erabilera bat eman ahal izateko. Obra egiteko aurrekontua handia denez, dirua jarri arte zain egon beharko da baina.



DANBORRADAK 50 URTE

Iaz, 2021 urtean, Malen jaietako danborradak 50. urterrena izan zuen. Tamalez, pandemia dela eta, Malen jairik ez zen antolatu eta, ondorioz, danborradarik ere ez. Aurtan, baina, 2022 urtean, Malen jaiak izan dira eta, jakina, danborrada ere bai. Goiko plaza bete zuen jendetzak ikusi zuenez, danborradaren antolaketan urteetan eta urteetan danborradaren antolatzaile izan ziren Mandasketa soziedadeko kideei omena egin zitzairen, beraiek jarritako gogoia, lana eta ardura eskertzearren. Danborradak beraiei eskaini ziren Mandasketa abestia. Zazpi kide horiak, ondokoak: Jose Angel Flores, Joseba Andoni Elezgarai *Olabarro*, Luis Mari Etxabe *Txoferra*, Dioni Urreisti, Luis Mari Elezgarai *Santuko*, Juan Mari Eizagirre *Txopos* eta Jabier Basterretxea *Txordo*.

Aurrera begirakoan, Mandasketa soziedadeko gaur egungo bazkideek, elkarteko presidente Joseba Elezgarai *Olabarro* buru dela, danborradaren antolaketan urte askoan jarraitzeko borondatea eta konpromisoa hartu zuten. Herri osoak eskertuko die, ba, ardura hori.



ARRAUN TALDEAK DEBORALDI BIKAINA

Itxaropentsu hasi zuten arraunlariek herriko traineruan herriaren izena kantauriko kostaldean eramateko denboraldia. Urte osoan lehia gogorrean ibili ostean, KAE-2ko ligan hirugarren amaitu zuten Lapurdiren eta Donostiarraren atzetik, ondorioz KAE-1era igotzeko play-offea sartuta. Play-offean laugarren gelditu arren, ikusteko dago KAE-1erako igoera, Donostiarraren aurkako erreklamazioa tarteko.

Baina denboraldiko egun ederrena Ondarroan izan zen, Ondarroako XXXVIII. bandera irabazita. Gure herriko traineruko arraunlariak arraunak altxatuta ikusteak mutrikuarron harrotasuna piztu zuen, hurrengoan ere bultzaka jarraitzeko animoa emanda, arraunlariek teink egingo dute eta.



ARRIETA
AUTOZERBITZUA



Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

ASTIGARRAGA ANAIK, S.L.U



ERAIKETAK

Tel.: 943 60 40 86 / 667 411 938

e-mail: astigarragamutriku@outlook.es

Txurruka Tteak., 28 beheka - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

ZAHARREI OMENA, OHITURARI EUTSITA

Azken bi urteetan abuztuaren 15ean ezin izan da zaharren egunik ospatu, pandemia dela eta. Herriko eda-detuentzat egun seinalatua izaten da hori eta aurtengoan, zorionez, aukera izan da. Meza nagusia entzunda, eleizako eskaileretan taldeko argazki atera eta udaletxearen aurrean jaso zuten herriaren omena. Ondoren, Batzokiko Arno tabernako Eneko Arandiak prestatutako pintxo gozoen dastaketarekin amaitu zen ospakizuna. Ohitura denez, bertaratueta edadetuenek jaso zuten txapela, zapia eta erloju bana, aurtengoan, Arantza Olazabalek eta Luis Ariztimñok. Hurrengo urtean ere izango ahal da aukera berriz elkartu eta gure herriko zaharrei omen egiteko.



MUTRIKUKO TALDEAK HERRIARI

Pandemiaren urteetan herriko kultur taldeen jarduna etenda egon da, gainerako jarduerak bezalatsu. Ohizkoak diren entseguak eta ekitaldiak bertan behera geratu ziren, baina berriz ere aukera izan denean, gogotsu eta ilusioz beterik itzuli dira. Urtero uztaileko asteburuetan burutzen dituzten ekitaldiak elkartu nahi izan dute aurtengoan, eta pandemia ondorengo ekitaldi bateratua antolatu zuten uztailaren bian Goiko plazan jendetza batuta. Elkanoren mundu-biraren 500. urteurreneko ekitaldiekin bat eginda, Gure Ametsa dantza taldea, Mutrikuko Musika Banda, Akordeoi taldea, Txistulari taldea, Anaiarte abesbatza, Kantuz Bizi abesbatza eta Madalen abesbatza eleizako eskaileren aurreko oholtzan elkartu ziren mutrikuar guztion gozamenerako eta harrotasunerako. Argi geratu zen, besete behin ere, gure herriko elkartearen trebetasuna. Aurrerantzean ere gozatzeko une asko emango dizkigute.



GOIXERRI ANIAK

Ameriketan zesta-puntak bukaera izan zuela jakin genuen duela hilabete batzuk, eta pilotariet etorkizuna Euskal Herriko frontoietan izan beharko zutela. Baina pilotari amerikarrek aukera izan dute zesta jokoan jarraitzeko, tartean Ekaitz eta Aratz Mendizabal, Goixerri anaiak. Beste frontoi mota batean, beste pilota batekin... baina zestan.

Ameriketako Estatu Batuetako Jai-Alai Txapelketa Nazionala jokatu da berriki Floridako Miami Hiri Magikoan, eta Ekaitzek eta Aratzek osatutako bikotea txapeladun izan da bikoteka.

Pilotari mutrikuarrak jokoan ikusi nahi dituenak aukera du interneten ikusteko. Horretarako, ondoko helbidea sartu eta hor ikusiko ditu:

<https://www.watchjaialai.com/usnjac/videos/usnjac-finals-8-21-22>



Kalbaixo
JATETXEA

Laranga Auzoa
Tel. 943 60 32 56
kalbaixo@gmail.com
MUTRIKU - Gipuzkoa



DEBA, Ostolaza 7 - Tel. 943 19 21 92
ELGOIBAR, San Frantzisko 21 - Tel. 943740359

50 URTE SOKARI TIRAKA

Ekintza eta aipamen berezien zipristindutako urtea da aurtengoa Mutrikuko Sokatira Taldearentzat. Berrogeita hamar urte bete dituen taldearen ibilbidea txalotu eta aipatu nahi izan du udalak. Hori horrela, hainbat ekitaldi prestatu dira. Bestalde, Sokatira taldeak aurtengo denboraldiari Munduko Txapelketarekin eman dio bukaera, hain zuzen ere Holandan. Irailaren 13an abiatu ziren Bilbotik Amsterdam-era. Hurrengo egunean taldekideen pisaketa egin-eta, taldeen arteko tiraldietarako prestatzen hasi ziren. Nazioartekoak aldiz, irailaren 17an hasi zituzten. Mutrikuarak 680 kilo azpiko mailan parte hartu zuen. Horrez gain, aipatzekoa da taldeko Ane Urrestik hainbat kategorietan parte hartzeko aukera izan duela. Eta, aurrez aipatu bezala denboraldiari bukaera goxo bat eman nahian, eta, aldi berean taldeko kide izan den Javier Urrestiri agurra eskaini nahian hainbat ekintza prestatu dira. Irailaren 24an, larunbata, beheko plazan umeentzako Herri Kirol jaialdia antolatu da, eta, taldeak Luma Gorri oilasko-izter pintxoaren salmenta jarriko du. Era berean, urriaren 3tik 9ra taldeko historia, eta izan dituen garaipenak plazaratzeko erakustaldia prestatu dute. Erakus-aretoa astean zehar arratsaldetan irekita izango duzue: 19:00etatik 21:00etara. Larunbatean eta igandean berriz, 12:00etatik 14:30etara. Eta, urriaren 6an, Zabiela Kultur etxean hitzaldia emango dute. Bertan izango dira Sokatira Taldearen parte izan diren kideetako batzuk.



MUTRIKU ETA ZESTA ERAKUSGAI

Danok Bat pilota elkarteak eta Mutrikuko Udaleko Kirol batzordeak elkarlanean proiektu berria jarri dute abian aurtengo udan. Askotan esan izan da Mutrikun fatxada asko baina barru gutxi erakusten dela, eta herrira bisitan etortzen zaizkigunei gure herriko tradizio baten berri eman nahi izan zaie proiektu honen bitartez. Abuztuko bi ostiraletan egingako saioetan, hirurogeita hamar bat laguni eman zaie gure tradizioen berri, zesta punta jokoaren inguruko azalpenen eta gure herriko produktuen gastronomiaren bitartez. Azalpenez gain, bizipena ere eskaini zaie, eta Ziñua soziedadean herriko produktuen degustazioa egin da zestaren eta euskal pilotaren inguruko azalpenak eman. Ondoren, soziedadetik frontoira pasa eta zesta erakustaldia eskaini zaie, eta ondoren eskua zestan sartu eta pilotakada batzuk egiteko aukera eman ere bai. Ekimenak jasotako harrera baikorra izan da eta lehenengo aldiz egin den esperientzia izanda, pozik agertu dira antolatzaileak. Gure herria ezagutarazteko modu berritzailea izan da, bisitariak herriko tradizioen parte sentiaraztekoa, pare bat ordutan behintzat.



ZELAIETA JATETKEA

Olatz auzoa · Mutriku · 943604595

zabalik asteburuetan
eta jai egunetan

OBRA TXIKIAK AZKARRAGO BAIMENDUKO DIRA

Orain artean etxean edo jarduerarik gabeko lokaletan obra txikiren bat egin nahi zenean, denbora luzea itxaron behar izan da udalaren baimena lortu artean. Ikusita egoera horrek arazoak sortzen zizkiela herritarrei eta obra egin behar zuten langileei, udalak baimen azkarren bidezko tramitea posible egiteko ordenantza lantzen jardun du udalak eta baita onartu ere maiatzaren 26ko udalbatzan, Aurretiazko Komunikazioko Obra Lizentziaren Izapidetzaren Ordenantza arautzailea

Aurrerantzean, ordenantza berri honi esker, etxebizitzetan eta jarduerarik ez duten lokaletan obra txikiak egiteko baime-nak egun batetik bestera eskuratu ahal izango dira, orain arteko itxaron denborak ezabatuz. Izapide berri honek, aldi berean, obra handien baimenak lortzeko denborak ere laburtuko ditu.

Tramite hau administrazioa herritarrentzat irisgarriagoa izateko urrats garrantzitsua da, eta izapideak sinplifikatzeko nahiz murrizteko bide berri bat irekitzen du, hainbeste luza-tzen diren prozesuak arinduz.

Zer dira obra txikiak?

Obra txikien kategoria honetan honako lan hauek sartuko dira: etxebizitzetako lurzoruen akaberak, sabaien akaberak, hor-men akaberak, komunak eta sukaldeak, instalazioak, barne arotzeria aldatzeak.

Aldiz, aipatutako obrak ez dira obra txikien kategorian sartuko baldin eta sotoko edo erdisotoko solairuan edo tei-latupean baldin badira, ezta zurezko egituradun eraikinetan sukaldeko edo bainugelako zoladura aldatzea bada, ezta barne banaketa nahiz eraikinaren egitura aldatzen bada, ezta eraikina-ren fatxadan aldaketak egitea ere (balkoia, lehioak, teilatua...).

Ordenantza berri honek lokaletan egingo diren obra txikiak ere aintzat hartzen ditu, beti ere lokal horretan jarduerarik ez badago. Lokaletako obra txikien kategoriak honako lanketa hauek aurreikusten ditu: lurzoruen akabera, sabaien akabera eta hormen akabera, beti ere barne banaketa edo eta eraiki-naren egitura aldatzen ez bada.

Baimena eskatzeko bidea:

- 1.- Obra txikiaren aurretiazko komunikaziorako eskari orria eskuratu www.labur.eus/eskaria orrialdean edo udaletxeko sarrera nahiz diruzaintza leihatiletan.
- 2.- Obraren aurrekontu osoa aurkeztu beharko da udaletxeko diruzaintzan edo telematikoki. Horrekin, ordaindu beharreko tasaren kalkulua egingo da. Tasen ordainketa egiteko jarraibi-deak ere bertan azalduko dira.
- 3.- Ondorengo agiriak aurkeztu:
 1. Eskari orria beteta.
 2. NANaren/IFZren kopia.
 3. Obraren aurrekontu osoa, obrak kapituluka eta partidaka.
 4. Udal zerga eta tasa ordaindu izanaren ziurtagiria.
- 5.- Zinpeko dokumentuak aurkeztu direnez, obrarekin hasi ahal izango da jarraian, denborarik itxaron gabe.

Obraren edozein unetan baliteke aurkeztutako obra eta egiten ari dena berdina direla ziurtatzeko bisita egitea aurreikusten da.



**JOSE MARI
OSINALDE TXURRUKA**

1945-07-05 — 2022-07-22

Herri ekimenetan
nekaezin

Eskerrik asko
emandako guztiagatik!

Urtzi Iriondo Oliden

Lekeitioko musika bandaren zuzendaria

Kalaputxiren 100. alean Karenka atalean egin genion elkarrizketa, baina aldizkariaren azalean publikatutako errebisten azalak agertzen ziren, ez bere irudirik ohikoa dugun moduan. Gaurkoan elkarrizketa haren jarraipena egin diogu, bere banda zuzendaritzaren nondik norakoen berri jakiteko.

Ehungarren zenbakian kontatu arren, egiguzu zure ume-nerabezaroko musika ibilbidearen laburpen azkar bat...

Aittona Joakin Txikirekin lehengo musika notak, eta oparitu zidan txirula. Goizeko Izarrako txistulariekin kalera atabal jotzaile, oraindik txisturik ez nuelako menderatzen. Hurrengo pausoa musika bandan sartzea izan zen, eta orduan kontatu ez nuena kontatuko dut gaur, ukitu sentitu bat duelako: Lander Paletasekin ari nintzen pilotan jokatzeko eliza atarian; zazpiak aldera jokatzeari utzi eta bandaren entsegura joan behar zela esan eta alde egitean, bere atzetik joan nintzen gaur turismo bulegoa dagoen lekura, eta nik ere bandan jo nahi nuela adierazi nion Agustin Arrietari, edozein instrumenturekin. Dunbala edo bonboa eman zidaten, eta hurrengo urtean Madalen egunean han nintzen dunbala jotzen nire hamar urteekin. Eskerrik asko, Lander!

Perkusio lanetan jarraitu nuen bandan, eta, entsegu ondoren, instrumentu ezberdinak mendera nahian saiatzen nintzen. Buru-belarri zuzendu nintzaion bandari adinari dagozkion beste zenbait gauza alboratuz.

Bandarekin batera besterik lotzen al zenuen musika munduan?

Beti esan dut musika teorikotik ihesi ibili naizela. Dena den, adin batera iristean, diru iturrien bila ere hasi behar, eta Ondarroako bi talderekin ibili nintzen herririk herri: *Gauero*kin saxoa eta *Skandalo Publiko*ekin tronboia joaz. Txalaparta txarangarekin bonbardinoa jotzen ibili nintzen, baita Sanfermin ederrak pasatu ere.

Mutrikuko *Ilarko* taldea Sotok eta Hilariok utzi zutenean, Alfonsok bajua eta nik bateria hartu genuen, eta Agustin, Miel eta Rikardorekin batera hor ibili ginen zenbait ezkontzatan eta jaietan.

Hala ere, heldu zenien musika ikasketei...

Bai, hemezortzi urtetara iristean nire bizitza musikatik bideratu beharra nuela garbi gelditu zitzaidan, eta Mutrikuko Musika Eskolan hasi nituen ikasketak, baina, esan bezala, teoria asko gustatzen ez batetik, eta ipurterrea izan bestetik, jautzi ibili nintzen eskola batetik bestera, tartean egonaldi luzeak eginez. Hala, Mutrikutik Debara gradu ertaineko ikasketak egitera tronboia instrumentu nuela, nahiko ondo menperatzen banuen ere, oinarritzako akatsak zuzentze bidean. Hurrengo Donostiara aurrera pausu egokia goak emango nituelakoan, baina ez nintzen gustura sentitu, eta azken saltoa Bilbora, non Miguel Arbelaiz maisuak nire izaera eta

musika uztartzea lortu zuen. Halako baten, gradu ertaineko musika titulua atera nuen hogeita sei urte nituela.

Tarte horretan, aukera izan nuen inoiz parte hartzeko *La Donostiarra* musika bandarekin, *Su ta Gar* eibartar rock taldearekin lau bat aldiz, *BIOS Bizkaiako Orkestra Sinfoniko*arekin, eta asko gozatu nuen *Jazzle* jazz taldearekin. Denak esperientzia oso politak musikan aberasten joateko.

Hurrengo urratsak lanera bideratuak?

Arestian aipatu bezala, lana nahiko ondo ezagutzen nuen lehendik ere, ez bakarrik musika munduan, forja eta igeltserotzan ere egin nuen, eltzea betetze bidean. Baina, bai, curriculumak bidaltzen hasi nintzen, eta Eibar, Getaria, Elorrio eta Berriatua aukerak izan nituen klaseak emateko, beti ere, igeltserotza utzi gabe, nagusiak aukera ematen zidalako biak uztartzeko.

Mutrikuko musika bandaz gain, beste batzuetan parte hartzeko aukera ere izan dut. Une baten, Lekeitiotik deitu zidaten, bertan ere parte hartu izan nuen, Miel Arrietak uzten zuela zuzendaritza eta ea parte hartu nahi nuen esleitzera zihoazen posturako. Hiru hautagairen artean aukeratu ninduten, eta hogeita hamar urte nituela zuzendu nuen lehen aldiz Lekeitioko banda 2006ko errege egunean.

Hamazazpigarren urtera zoaz zuzendari lanetan. Nola lortzen duzu bandako partaide kopurua mantentzea?

Musika eskola espero genuen iturri izatea, baina ez da gertatzen hala, beraz, ni neu saiatzen naiz gaztetxoak aurkitu eta instrumentuak jotzen irakasten, eta musika praktika bidez barnerarazten. Dena den, azken urteetan adineko jendea hurbiltzen ari zait, familia-egonkortasuna bideratu dutenean, gaztetan ikasitako instrumenturen bat jotzera, eta joera ugaritzen doa.

Zuen urteko emanaldietatik batek izaten du berezitasunik. Bandarekin batera gonbidatuak ezartzen dituzu. Nola eta noiztik duzu ohitura hori?

Une baten, buruan nituen ideiak tolesten joan nintzen, historia ezberdinen fusioak eraikitzen, kaleratzea lortu nuen arte. Horrela bost DVD publikatu ditugu urte ezberdinetan egindako lanarekin.

2010ean Jon Maia eta Amets Arzallus bertsolariarekin jarri nintzen harremanetan. Proposamena azaltzean, ez zuten garbi ikusten, horrelako lanik —50 musikariarekin batera— inoiz ez zutelako



**ALKOLEA
ARDOTEGIA**
Jon Andoni Basurko Pagoaga

eskerrik asko
bezero izan zaituztegun guztioi!

**APALLU
ITURGINTZA**

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61
San Agustín, 3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

egin, baina ausartu ziren edo ginen, eta horrela, urte bereko uztailaren hamaseian aurkeztu genuen jende aurrean *Bertso Band*. Lehenengo emanaldian bertan egin genuen grabaketa.

Hurrengo urtean, 2011n, bide bera hartu nuen, ordukoan Harkaitz Oreka TX txalaparta taldeko kidearekin. Mundu guztian zehar biran ibili ondoren, esaten nion ea ez al zuen merezi Euskal Herrian emanaldi bat egitea, eta zer hobeto Mikel Laboari omenaldi bat hainbeste maite zuen Lekeition egitea baino. Ideia ondo iruditu, eta, hala, *Ttakun Band* emanaldia jendaurrean aurkeztu genuen, *Dei Bat* kantu berria lehen aldiz azalduz.

Hurrengo urterako Rocka uztartu nahi nuen bandarekin, baina ez une hartan taula gainean zebiltzan talderen batekin. Hala, Andoni Basterretxearekin harremanetan jarri, eta, proiektuan sinistu zuenean, *Delirium Tremens Band* bezala hartu zuen parte. 2012. urtean aurkeztu genuen.

2013. urtean dantza izan zen bandarekin uztartu nahi nuena, eta, hala, Andoni Aresti Salzbургoko balleteko lehen dantzari izan zen bilbotar internazionalarekin eta bere eskolarekin, Teresa Zabalzaren musikaz eta Miren Agur Meaberen testuaz, dantzari baten istorioa prestatu genuen, ume, gazte eta hankak hiltzen zaizkion artekoa, adin ezberdineko hiru dantzari protagonista. *Dantza Band* izena eman genion lanari.

Euskal Kanta Band izena hartu zuen 2014. urteko emanaldiak. Miren Narbaiza kantari eibartarrarekin batera prestatu eta aurkeztu genuen. Nahiz eta beste zenbait adar ukitzerik baneukan, zikloari bukaera eman nahi nion lan honekin, eta hunkituko zuen istorio

bat aurkeztea pentsatu nuen. Ameriketara zestaz jokatzera doan pilotari baten bizitza. Hango erdi mailako ingurune sozial baten bizi, beti herri-minezko ametsetan. Entseguetan malkoak ikusi nituen musikariengan.

Eta aurrera nola jarraitu duzue?

Ohiko eran, ohiko kontzertuak ematen jarraitu izan dugu, eta Lekeitioko plaza entzulez betetzen. 2016an Holandara joan ginen gure proiektu batekin. *Euskal Kanta Band* eskaini genuen kobazulo baten sarreran, eta euskara ez ulertu arren, negar malkoak izan ziren entzuleen artean.

2017an 150 urte betetzen zituen Lekeitioko bandak, eta egitarau berezia prestatu genuen urte guztirako. Ekitaldiak, hitzaldiak, beste herrietako banden parte hartzea, eta Donostiako Orfeoiaekin batera ere jo genuen, eta *Itsaso zakarrari* obra berria estreinatu.

Pandemia etorri zen hurrengo, eta kezka begiratu etorkizunari. Baina lortu dugu, eta aurtengo uztailan saio berezi bat prestatu genuen: *Irrati bista*. Irratsaio baten aurkezpena izan zen; gaur mahai eta gela berezi bat erabiltzen den lekuan urteak atzera egin eta, teknologiarik ez zegoenean bezala, musika banda arduratuz aldaketa eta etenaldi uneak betetzeko. Arrakasta izan zuen.

Miel Arrieta zendu berria dugu. Zer nahi zenuke esan?

Erreferente bat izan da Lekeitioko musika munduan, bandaz aparte, gaur egun bizirik dauden zenbait taldetako partaide ere izan zen, baita zenbait lan sortu ere. Bere hiletan nabaritu zen herritarrengan izan zuen eragina. ESKERRIK ASKO MAIXU!!!



LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268

ERAIKUNTZAK
OLATZ, S.L.

Igeltseritza orokorrean, Txalet, Erreforma...

Tel. 943 60 44 10 / 670 41 42 23 - 24

Olatz Auzoa, Urrestieta Baserria - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

TXIMISTAK

ederrak bezain arriskutsuak (I)

Fenomeno meteorologikuen artian tximistia da, zalantzarik gabe, harrigarrixena eta misteriotsuena... baitxa bildugarrixena ere. Trumonadia hasitxakuan, tximistak bistatu aurretik, mutrikuar asko goguan eukitzen ditzugu gurasuengandik jasotako gomendixuak. Horrezaz gaiñera, norperaren bailaran edo aldamenekuan izandako gorabeherak zentzunez jokatzeraz eriaten gaitxue.

Kaletarrek *tximistia* esaten deuenian, bi gauza desberdin euki leikiez buruan: batetik, deskarga elektriko batek laifuetan sortutako distira edo argitxasuna (*relámpago*, erderaz); eta, bestetik, deskarga elektriko horrek lurra jotzen doanian (erderazko *rayo*). Mutrikuko baserritxar askok lehelenguari *tximistia* edo *oiñeztua* esaten dixue; bigarrenari, berriz, *oiñeztarrix* edo *oiñaztarrix*.

Etimologixak

Hitzen jatorrixak edo etimologixak, sarritxan, esanahixak argitzen lagundu ahal digu. *Relámpago*, latinetik dator: *re-* + *lampare* 'distira egin'. "Rayo" hitzak ere latina dauka oiñarrixan (*radius*), hizkuntza hortan 'hagatxo edo barilla zorrotza' esanahixa zakan, eta, hasiera baten, eguzki-izpiza edo erraiñua izentatzeko erabiltzen zan.

"Tximista" hitzaren atzian, itxura danez, ziztadia adierazten doan *zizt/zist* elementua dago eta, horrekin batera, balixo adierazkorra edo espresibua emateko *-mist/mizt*. Beraz, **zist-mist > tximista*. Talde hortakuak dira beste honek: *haundi-mandi* eta *zehatz-mehatz*.

Zer ete da tximistia?

Aitxa Joxemiel Barandiaran eta beste etnografo batzuei esker dakigu sasoi bateko euskaldunek tximistia edo oiñaztarrix zeruko jainko batek jaurtitzen zolan elementutzat zaukela.

Oiñeztarrix objektu gogorra zala pentsatzen zeuen lehengo zaharrek. Hitzaren oiñarrixan, badirudi *-harri* daguala. Barandiaranek hau idatzi zolan 1924. urtian: "*En Astigarribia Ila-man «oiñaztarrix» al rayo y dicen que es una pieza de acero.*" 1928xan, berriz, beste hau idatzi zolan: "*Algunos creen que el rayo es un casco de hierro, y cuentan que un herrero lo tuvo en la fragua durante tres días al cabo de los cuales lo halló tan frío como antes de meterlo.*" Barandiaranen ikasle mutrikuar batek, berriz, hauxe jaso zolan: "*Un marinero me decía que tximistia tiene que ser algo duro, pues introducido en la tierra levanta mucha tierra.*"

Ataungo jakintsuak hau batu zolan Astigarrabixa aldian: "*el rayo se introduce 14 pies, sea en la tierra, sea en la peña o sea en el agua. Desde que se introduce comienza a subir lentamente; a los siete años llega a la superficie.*" Oin batek 0,278 metro neurtzen zolan; beraz, 14 oin = 3,89 metro. Urtian, bi oin egitzen ei deu gora, metro erdi inguru (556 cm.). Beste toki batzuetan oiñaztarrix sakonago sartzen zala esaten zan, "*siete estados*" (=13,62 metro).

Euskal Herriko hainbat herritxako esaeria zan oiñaztarrixak jotako tokixan harrizko aizkoria bistatzen zala: "tximista-harrix"

edo "piedra de rayo". Harri hori estimatua izaten zan oiñaztarrixetatik babesteko.

Tximisten jainkuak

Mutrikun *eguna* esaten dixau egunari beste toki batzuetan *osteguna* edo *ortzeguna* esaten dixue. Hitz horren oiñarrixan *ortzi* edo *ost(i)* dago, zeruaren jainkua (*Ortzi/Urtzi*, ekaitzak sortzen ditzuana). Erderazko izena (*jueves*) latinezko Iovis dies-etik dator, 'Jupiterren eguna' hain zuzen ere. Erromako mitologixan jainko horrek tximistak eta trumoiak sortzen zitxuan. Ingelese, ze izen dauka laugarren egunak? *Thursday* (<Thor's day) 'Thor jainkuaren eguna'. Eskandinaviako *Thor* jainkuak ere tximistak jaurtitzen ditxu, eta ez da kasualidadia.

Oiñaztarrixen kontra

Sasoi baten etxia tximistetatik babesteko modu bat baiño gehixago ezagutzen zeuen gure aitzona-amonek. Tamalez, aspaldiko ohitxura horrek indarra galtzen jua dira.

Leizarra eta arantza zurixa.

Bi arbola klase erabiltzen ziran Mutrikun oiñaztarrixak norperaren etxera ez hurreratzeko: *leizarra* eta *elorri zurixa*.

San Juan egunian, kalia, leizar-adarrak jartzen ziran etxeko atian; baserri aldian, berriz, toki batzuetan elorri zurixaren adarra jartzen zan ate onduan eta beste batzuetan leizarrena. Bazoen Mutrikun bixak batera jartzen zitxuen etxiak. Ohitxura zaharra da adartxua pixka bat zartatzia eta kurutze formia ematia. Kurutze edo adartxo horrek San Juan goizian jarri bihar izaten ziran ate onduan, eguna argitxu aurretik ("*euzkixak dantzari egin aurretik*").

Etxe batzuetan, oraindik ere, ikusi leikez adartxo horrek.

Aitxa Barandiaranek, 1928ko artikulu baten, honela eman zolan Mutrikun ikusitxakuaren berri: "*Para preservar la casa contar el rayo colocan una rama de fresno o de espinosa en una de las jambas de la puerta de entrada.*"

San Juan txortia erre.

San Juan egunian bedeinkatutako lora-txortia gordeta eukitzen zan baserrietan. Tximistak eta trumoiak hasten ziranian, lora-txorta hartatik puxketia hartu eta baserriko atarixan erretzen zan sutatik ateratako txingarrarekin. Tximistak-eta urruntzeko eta etxeko sailletan kalterik ez eragitzeko egitzen zan haura. Oraindik ere bado Mutrikun aspaldiko ohitxura horri eusten dion baserriren bat. Lora-txorta hortan landara askoren adartxuak sartzen baziran ere, ezin zeiken faltau *trumon-garua* (Osmunda regalis). Beste landara bat ere aitzatu digu baten batek: *tximista-bedarra*. Bi kasuetan landarien izenek ederkierakusten digue zertarako ziran egokixak.



Honela jaso zoan ohitxura hori Joxemiel Barandiaranek: *“Queman en una sartén yerbas y flores bendecidas por San Juan, operación que se hace en el portal de la casa”.*

Santa Barbarari eskia.

Esaeria da Mutrikun “Trumoia danian, Santa Barbara”. Hain zuzen ere, orduan baiño ez gerala akordatzen santa horrekin. Erderaz ere entzun degun esaera hori Mutrikun, *“Cuando truenos nos acordamos de Santa Barbara”.*

Trumoi eta tximista gogorrek zozenian, etxe askotan, Kandelaixo egunian bedeinkatutako kandelak biztu eta Santa Barbararen irudixaren (edo kuadraren) aurrian jartzen zeuen. Errezua ere bazauan holakuetarako: *“Santa Barbara, Santa Kruz, Jauna balia zakiguz, Iñuzentien ogixa, Jauna miserikordixa”.* Erderazko hau ere erabiltzen zan etxeren baten: *“Santo Dios, Santo Infante, Santo Inmortal, líbranos Señor de todo mal”.* Komenduan, “Himno eta Salbia” errezatzen zanian, antzeko otoitza egitxen zan: *“Jaungoiko Santua, Jaungoiko Indartsua, Jaungoiko Illezkorrak, gaitz guztietatik libra gaitzatzu, Jauna”.*

Santa Barbara III. gizaldixan bizi izan zan. Tximisten eta trumoiuen aurkako zaindarixa degu, izan ere esaeria da bere martirioen tximista batek bere kontra ziharduan aitxa jo eta hil egin zoala.

Artilleruen, meatzarixen eta lehergailluekin lan egitxen deuen gaiñerakuen zaindarixa ere bada Santa Barbara.

Polbora gordeleku (“polvorín”) askori “santabarbara” izena ematen zakon. Mutrikun ere bai. 1763. urtekua da aipamen hau: *“50 clavos de ensolar para la puerta nueva de la 5ª Barbara del Castillo”.* Atxukalen egon zan baterixia zan “Castillo” hori. Kaiñoiak zozen bertan.

Meatzarixak aitzatu ditzugunez, “Santa Barbara” izeneko mina-zulua edo meategixa egon zan Mutrikun. Eta, Beheko Plaza duan tokixan egon zan eleizan, “Santa Barbara” izeneko kanpaia ere egon zan. 1630. urtian Martin de Ynzaga kanpaigille arabarrari 14 dukat eman zixuezen: *“se le devia de la fundicion del esquilon santa Barbara de la dicha Yglesia”.*

Bestelakuak.

Etxeko atari aurrian *aizkoria* jartzen zan ahua gora begira

zakala. Segia edo aho zorrotzeko bestelako erremintxaren bat ere jarri zeiken tximistia aldentzeko. Etxeko sutara gatza botata ez ei zan tximistarik hurreratzen.

Konjuruak.

Sasoi baten oiñaztarrixek (eta antzekuek) uza ez galtzeko herriko abadiak konjuruak egitxen zitxuen. Konparazio batarako, 1630. urtian Mutrikuko hiru abadek zortzi urterako konpromisua hartu zeuen konjuruak egitxeko, *“Concierto para azer conjuros de nubes”.* Adostu zeuen txandaka egitxia konjuruak, astian batek. Honela jasotzen deu kontratuak: *“...conjuros desde el día de Nra Señora de marzo pascua (...) ayan de hazer los conjuros cada uno dellos por semanas con cuidado hasta cuando [se] recoja todo el agosto de cada año y quando vieren peligro que muestren las nubes, truenos y relampagos...”.* Goserik ez izateko ezinbestekua zan uza ona jasotzia, izan ere harrixak eta oiñaztarrixek urte osoko lana hondatu zeikixen.

Gomendixuak

Trumonadia hasten zanian Bernabeneko edadekuek aburo ematen ziguen agindua: itxi ondo bentanak eta ezkutau jostorratzak eta metalezko gauza zorrotzak.

A) Tximistak soluan harrapatu ezker bertan laga bihar izaten ziran segak, igitaixak, sardiak, aizkorak eta antzekuak. Arriskutsuak ziran, oiñaztarraixari *tiratu* egitxen zixuen-eta, erakarri. Herriko igeltseruek ere derrepente gordetzen zitxuen plania eta paletia, harek ere *tiratu* zeikixen-eta.

B) Esaeria da haize-korrientia txarra dala, oiñaztarrixa erakartzen doalako. Hori dala-eta etxeko bentanak eta atiak itxi egin bihar izaten ziran.

C) Etxeko txurrua zabaltzia ere ez da komeni, beti itxitxa. Lehengo zaharren esanetan, urak korritzen doan tokixan errezago jotzen ei deu oiñaztarrixak.

D) Arbolak azpira juatia ez ei da ideia ona, izan ere tximistak errezago jotzen deu arboletan beste iñun baiño.

BURUMENDI TALDEA

12. espeleologia kanpainan

ILAMINAKO SISTEMA/LARRA 2022KO ESPEDIZIOA

Aurten ere, Burumendi Espeleologia Taldeko (BET) hamar espeleologok, Euskal Espeleologoen Elkargoko (UEV-EEE), Nafarroako Espeleologia Federazioko (FNE-NEB) eta Belgikako, Madrilgo, Andaluziako eta Kataluniako espeleologoekin batera aktiboki parte hartu du Larra 2022 Espeleologia Espedizioaren edizio berrian.

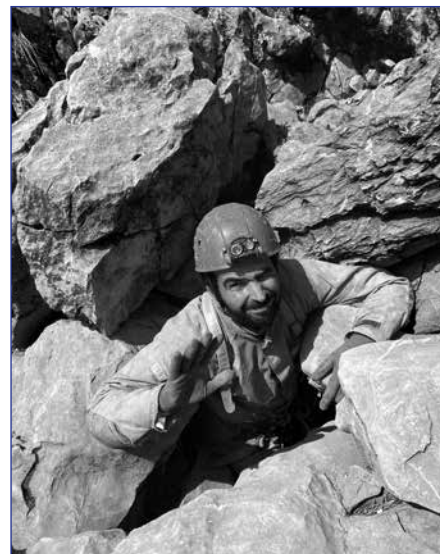


Espedizio guztiek bezala, antolakuntza eta koordinazioaz gain, gureak ere ahalegin fisiko handia eskatzen du, besteak beste. Uztailako asteburuak erabat zama-lanetan jardun dugu; Linzako aterpetxeko aparkalekutik "Portilloko Hoyaraino". Bi orduko igoerak, desnibel zorrotzarekin, bizkarrean guztiz kargatutako motxila handiak hartuta, eta taldekide indartsuenak pertxeekin (material pisutsua eramateko motxila bereziak). Hots, 80 litroko motxilak eta beharrezko materiala bizkarrean hartuta (sokak, ekipa pertsonala, janaria, lo-zakuak, irratietarako bateriak, walkie-talkieak, ...) jardun dugu irteera horietan. Batzuk egunean zehar hainbat zama-bidaia egitez arduratu ziren bitartean, beste batzuk A60 izeneko leizea instalatzeko aprobeztatu zuten: jaitsiera egiteko ehunka metro soka prestatuta utziz.

Alegia, porteo edo zama-eramateei probetxurik handiena ateratzen ahalegintzen gara; denontzako haina lan baitago. Horretarako talde ezberdinak osatzen dira. Komunikazio-taldeak, adibidez, Ilaminako Ateen Sistemako hainbat gunetan komunikatzeko lekuri onenak bilatu eta antenak zabaltzea du arduretako bat. Leizean egongo diren taldekideekin komunikatzeko behar beharrezkoa baita (lurrazaletik 600 metro, 800 metro eta 1.000 metro baino gutxiagora dauden espeleologoeekin). Hain zuzen ere, alde zuzenetik egutegi bat ezartzen da sakonera desberdinetan dauden kideekin komunikatzeko. Aurrez, koordinatzaileek egunean bitan komunikatzea erabaki zuten: goizez eta arratsalde. Eta, adostutako ordua errespetatzea ezinbestekoa da.

Horrez gain, oso garrantzitsua da irratia Kanpaina hasi aurretik errebisatu eta ongi funtzionatzen dutela ziurtatzea. Berziki, leizea sartu direnak zer egoeratan dauden jakiteko, aurrerapenak ezagutzeko, material gehiago (janaria, frontaletarako bateriak eta irratia) behar duten aurrikusteko, zer sakoneratan dauden jakiteko, ... Eta, bestalde, berebiziko garrantzia dauka lagunen ahotsa entzuak, animoak jasotzeko, eta batez ere eguraldiaren berri luzatzeak. Parte meteorologikoaren berri jasotzean hainbat neurri hartu ahal izango baitituzte; hala nola, ur-emia bat-batean igo eta, kota seguruagoetara igotzeko erabakia denboraz hartu ahal izango dute. Eta, aldaketa meteorologikoa iraunkorra izanez gero, ahalik eta azkarren ateratzeko erabakia hartu dezakete.

Horretaz aparte, prospekzioa da kanpamentuko kideok egiten dugun beste zereginetako bat: Ilaminako Ateen Sistemarekin beste lotura bat aurkitzeko itxaropenarekin. Zorionez, beste lotura bat aurkitzeak sarrerak eta irteerak arinduko lituzke. Hori dela eta, mendi-hegal guztiak orrazten dira, topografiak erabiltzen dira, eta jaso dugun informazioa aztertzen da. Ortoargazkia bezalako teknologiak erabiltzen ditugu. Horrela, mendiaren kanpoko erliebea eta barrunbearen topografia koordinatuen bidez gainjartzen dugu. Horren ondorioz, interesgune baten gainean gauden edo ez jabetu gaitezke. Edozein pitzadura, dolina, zulo eta harri-zulo miatzen ditugu informazioa lortzeko. Gainera zuloaren sarreran aireak putz egiten badu barruarekin loturaren bat duela adierazten digu leizeak. Era berean, kanpaina zehar zerbait interesgarria aurkitzen bada GPSa erabiliz kokapenari buruzko datuak hartzen dira. Ondoren, kanpamentuan dauden lankideei ematen zaizkie datu horiek, zulo horiek aztertzeko.



Uztailako azken asteburuan eman genion hasiera ofizialki LARRA 2022 kanpainari. Lehen hitzordua Isaban ostiral iluntzean egin genuen. Pixkanaka-pixkanaka garagardo baten inguruan bildu ginen. Egunsentian Linzako aterpetik bi orduko ibilaldiari hasiera emango genion, aurretik banatu ziren materialez betetako motxilekin. Eguzkiak gure azala erre eta

temperatura altuekin tratatu txarra jaso baino lehen irtetzea erabaki zen. Tarteka, Petretxemara (2.377 m.) igotzen ziren edo Hiru Erregeen Mahaia (2.428 m.) koroatu nahi zuten mendizaleekin nahastu ginen. Eguzkiaren lehen izpiek egun beroa zetorkigula iragartzen zuten. Garraiatzen genuen kargaren pisuak eta bakoitzaren baldintza fisikoei mugatzen zuten osatzen genituen talde txikiak:



"*begirada gora jaso edota atzera begiratzen duzunean, Linzaren aterpera, irudia beti berbera da: Pirinioetako paisaiaren handitasunean inurri ilara bat ikus daitezke, ondo diziplinatuak. Bakoi-tzak bizkarrean izugarrizko pisua daramala antzeman daiteke*". Hau da espedizio baten hasiera.

"La Hoya del Portillon", gure oinarritzko kanpamentuaren kokalekuan atazak esleituta zeuden. Taldekideak aurreko asteburuetan eta egunean bertan igotako materiala biltzen eta sailkatzen ahalegintzen dira. Beste batzuek jangela eta sukaldea izango den karpa muntatzen dute, eta beste batzuek, aldiz, kanpadendak altxatzen dituzte atseden hartzeko. Komunikazio-arduradunak, bitartean, bailarako hainbat tokitan antenak zabaltzen ditu, eta eguzki-plakak eta aerosorgailua instalatzeaz arduratzen direnek argindarra emango duten osagai guztiak Kanpamentura konektatzen dituzte: zulagailuen, walkie-talkien, mugikorren eta ordenagailuen bateriak kargatzeko, eta gauean jantokia eta sukaldea argiztatuak izateko.



Berrogehita zortzi ordu horietan dena prestatzen da, lehen taldeek 2022ko kanpainako 12. miaketa has dezaten. Hain zuzen ere, material pertsonal eta komun guztia prestatzen da. Dena ondo antolatuta egon behar da. Lauzpabost egunez ehunka metroko sakonerara jaisteko eta agindutako eginkizunak betetzeko, ezinbestekoa da aurrean aipatutakoa. Eta,

behin barruan zereginak hauek izan dira: topografiak egin, argazkiak atera, ikertu, dokumentatutako luzera gehitzeko garapen berriak bilatu, aurreko urteetan geratu ziren leku ezezagunak miatu, etab.



Orduak aurrera joan ahala, kanpalekua husten hasten da. A60 leizearen sarreratik lehen taldekideak jaisten hasi ziren agindutako zereginekin eta material guztiarekin: elikagaiak, lo-zakuak, gasezko sukalde niniñoak, esterillak, komunikazio-ekipoak, eta abar. Lotarako lekuak (Vivac-ak) prest zeuden lo egiteko eta atsedean hartzeko, -1200 m-ra, -800 m-tik -600 m-ra. Eta -300 m-ra. Momentu horietan, gainazaleko absentiak nabarmendu egiten dira: zalaparta gutxiago dago, otorduetan solasaldi gutxiago... Baina, egunak aurrera doazen heinean laster hasten da berriro lehen egunetako jardura. Lagun berriak datoz kanpamendura. Eta, bestalde jaitsi ziren lehenengoak ateratzen hasten dira: aurpegi nekatuekin eta argaldurik. Ahalegin fisiko eta mental handia

egin duen espeleologo ororen islada da. Ordea, ez dira jabetzen gaurkoz amaitu dutela: arropa lehorrekin egingo dutela lo, barrunbearen % 100eko hezetasunik gabe, eta mahaiari begira afalduko dutela. Ongi etorri dira berriro kanpalekura.

I. Armintxa, taldekideontzat Iki, Burumendiko espeleologoetako bat da, eta -1000 m-ra jaitsi da aurtan. Berak aipatu bezela, "iaz llinamako ateen atarian geratu ostean, aurtan arantza kendu dudala esan nezake". Kanpamentua txiki geratu zitzaion bere poza izkutatzeko, begi txiki distiratsuek bere zoriona adierazten zuten. Sakontasunetik irten eta hogeitalau ordura, oraindik ere aurpegian nabari zitzaion egindako esfortzua.



Errekuperatzeko astirik hartu ez-eta, berriro barrura sartzeko gonbitea jaso zuen: "Iluntzean, A-60ko komunikazioa jaso genuen: leizea desinstalatzeko bi boluntario eskatu zituzten behetik. Zurbil geratu ginen denok. Kanpamentuan barruan egun pila jarraian egin eta egunean bertan atera ginenok geunden soilik, eta ez zegoen ber-

rriz barrura sartzeko adorerik". I. Armintxaren pozak ordu gutxi iraun zuen, biharamunean A60ra itzuliko zen Burumendiko kidea. Hala eta guztiz, esateko moduak atsekabea baino poza adierazten zuen, nahiz eta Ondarruko jaietarako plana atzean utzi behar.

Amaitzeko, Burumendiko kideok datu hauek aipatu nahi ditugu, zuetariko askok espedizio hau posible izateko finantzaketan lagundu baituzue kamisetak erosiz. Eta, bidez batez baita eskerrak eman ere. Aurtan, 40 partaide izan gara guztira. Lur azpian lau lo-leku (Vivac) izan ditugu eta hamabost lagun sistemaren barrunbeetan lanean batera jardun dute. Emaitzak ezin hobeak izan dira. Alegia, 2579 metro gehiago esploratu dira. Aurtengo urtean guztira 3759 metro. Ondorioz, urteetako lanaren emaitzak datuetan ikus daitezke, sistemaren garapena 32612 metrotakoa baita gaurko egunean.

Ilaminako Ateen Sistema, Himalaiako gure zortzi milakoa.



KATU KOLONIAK

Badira bi urte eta erdi *Auzokatu* elkarteak martxan jarri zela. Elkarteak sortzearen arrazoia berriz, zazpi katu eta txakur baten pozoitze masiboa izan zen.

Nekane Unanuek eta Amaia Etxanizek ekin zioten BORONDATEZKO ekimenari, Mutrikuko bizilagunekin eta Udalarekin batera. Herriko kale-katuen harrapaketa, antzutzeta eta askatze ekimena jarri zuten abian. Taldekideen hitzetan, *Auzokatu* ez da babesleku bat, lokal edo gune propiorik ez dutelako, lana kaleetan egiten dute.

Burutzen duten lana

Aurrez aipatu bezala, BOLUNTARIOAK dira honetan aritzen direnak, hortaz, euren aisialdian egiten dute lana. Badakite hainbat herritarren nahia litzatekeela katu guztiak keleetatik ateratzea. Elkarteko kideek, berriz, ezinezkotzat jotzen dute hau, katu basatiak etxeetan egokitzea ezina delako.

Elkartearen helburua

Kale-katuen populazioa eta osasuna kontrolatzeaz gain, hauen bizi kalitatea eta eskubideak bermatzea dute helburu elkartekideek.

Burututako lana

Herriko zenbait puntutan bildutako 11 katu kolonia aurkitzea. Hauek harrapatzeko tranpa-kaiolak jartzea eta albai-tariarenera eramatea, azterketa egin ostean antzutzeko, Katu bakoitzaren argazkia eta datuak bildu ondoren, belarria markatzea, ondoren kalera itzultzeko. Esan behar, 82 antzutze burutu dituztela, (44 eme eta 38 ar), 17 katu larrialdietara eraman (istripuak), eta 27 katakume eman dituztela adopzioan.

Aurki egitekoa

Portuko kasetetan aurkitzen den koloniarik handiena lekuz aldatzea. Jakin baitakigu kasetak bota ondoren bertan bizi diren 16 katuak Burumendi aldean babestuko direla. *Auzokaturen* ideia da leku tarte horretan lau kaseta jartzea bakoitza bere janlekuarekin, bertan koka daitezen.

Debekatuta...

Delitua da eta legez zigortuta dago kale-katuak hiltzea, pozoitzea, tratu txarrak ematea edo gosez hiltzen uztea. (Estatuko Aldizkari Ofizialean, 6/1993 Legea: animaliak babesteko atalean, 2022ko abuztuaren 17an aldatua).

KATU-KOLONIA KONTROLATUTA

AUZOKATU Elkarteak kudeatutako kolonia

Debekatuta dago katuak harrapatzea, kalte egitea edo eta kanpokoak uztea hemen. Zehapenak.



HITZEZ EKITEKO GARAIA DA!

Aurten ere, hirugarren urtez azaroaren 18an ekingo zaio **Euskaraldia**ri eta abenduaren 2ra arte iraungo du. Hitzetatik ekintzetara pasatzeko unea dela adierazi nahi du aurtengo leloak, eta hala egiteko asmotan gara Mutrikuarrok ere.

Euskaraldiaren helburu nagusia herritarren hizkuntza ohiturak aldatuta euskararen erabilera handitzea da. Helduen aktibazioa du oinarri, eta ariketa egin ahal izateko gutxieneko baldintza euskara ulertzea da.

2018an egin zen lehen aldiz ariketa, **Euskaraldia: 11 egun euskaraz**; orduan norbanakoengan jarri zen fokua eta milaka izan ziren hizkuntza ohiturak aldatzeko helburuarekin ahobizi eta belarriprest moduan ariketan parte hartu zutenak. Rol bakoitza zertan datzan gogora ekartzea komeni, gaizki ulerturik ez egoteko.

Zer da AHOBIZI?

Euskaraz ulertzen duten guztiekin euskaraz egiten dut uneoro. Kideek euskaraz ulertzen ote duten ez dakidanean lehen hitzak, beti, euskaraz egiten ditut; euskaraz ulertzen badute, euskaraz jarraitzen dut. Batzuetan zaila izan arren, elkarrizketa elebidu-netan ere euskarari eusten diot kideek ulertzen dutenean.

Zer da BELARRIPREST?

Aldiro erabakitzen dut euskaraz noiz eta norekin egin. Agian, beti ez dut euskaraz egingo ulertzen duten guztiekin, baina euskaraz dakitenek niri euskaraz hitz egitea nahi dut, eta horixe eskatzen diet modu esplizituan.

ARIGUNEAK

Bigarren ariketa 2020an burutu zen, eta, horretan, entitateei ere ariketan parte hartzeko gonbidapena egin zitzaion, euren eremuetan hizkuntza ohiturak aldatzeko urratsak ematen has daitezen, eta entitateko kideen parte-hartzea sustatu eta

babestu dezaten. Ariguneak sortu ziren.

Nola parte hartu entitate gisa?

Bi modu daude entitate barruan parte hartzeko. Batetik, ariguneak sortu daitezke, eta bertako kideek ahobizi eta belarriprest moduan parte hartuko badute ere, modu kolektiboan egingo dute ariketa. Eta, bestetik, ariguneetan egon ezin duten kideak daude; horiek norbanako moduan egingo dute ariketa: belarriprest eta ahobizi rolekin.

Euskaraldia zerbait bada, ariketa edo praktika kolektibo bat da eta aurretik aipatu bezala, ariketa horretan maila pertsonalean edota kolektiboan parte hartu ahal izango da.

Euskaraldia ekimenare helburuak:

- Hitzunen hizkuntza ohituretan eragitea, euskarazko hizkuntza praktikak hedatzeko.
- Norberaren hizkuntza portaera eta ohituren inguruan gogoeta eragin eta aldaketan lagungarri izatea.
- Gizartean eragina duten era guztietako entitateek hizkuntza ohitura aldaketan babes neurriak hartzea.
- Gizarte aktibazioa, ariketa kolektibo baten bidez.
- Herriz herriko euskaltzaleen artikulazioa bultzatzea.
- Euskararen aldeko eragileak ekimen bateratu baten bueltan antolatzea.

Prest al zaude? **Izen emate epea zabalik dago entitateentzat eta irailaren 28an irekiko da norbanakoentzat.** Ez izan zalantzarik, aukeratu rola eta eman izena. Adi egon Mutrikun egingo diren deialdiei!

Aurtengo **Euskaraldiko** abestiak dioen moduan, **“Mende erdi joan da eta beti toki berean ezin gara egon; hitz bakar batek sua pizten du maiz; ari, entzun; entzun, ari. Erronka hau jo!”**

izena ematen hasi

Euskaraldia hasi



ZORIONAGURRAK ZORION



ARAIA, OINATZ eta MARA

Zorionak hirukote! Txokolatada eder batekin ospatzeko zain izango gaituzue Ibiriko sendia. Belarritik tirakada goxo eta muxuak.



AIORA

"Mila kilo zorion dizugu eskaintzen, beste urte berri bat duzulako hasten". Besarkada eta muxu haundi bat familiko guztien izenean.



BEÑAT

Irailaren 18an urteak bete dituzu eta, txokolatezko muxuak bidaltzen dizugu. Horrela jarraitu txapeldun!



GURUZNE

Asko maite zaituen familiak zorion on onak opa dizkizu, eta jarraitu oraintxe bezala bizitzaz gozatzen urte askoan. Besarkada eta matxo haundi bat.



DANEL

Zorionak zuri... irailaren 25ean 11 urte bete ditzuzulako. Mila zorion etxeko guztien partez, bereziki Aner, Adei, Naiane, Ibai, Enaitz eta Eberren partez.



EKHI

Zorionak! Atzo jaio zifalakuan, irailaren 28xan urtetxo bat. Aiur prest dakazu kandeliaz atzetzen laguntzeko. Segi irribarre eder horrekin! Matxo haundi bat danon partez!



LEIRE

Zorionak gure etxeko politari! Segi oaintxe arte bezela. Matxe-matxe.



PEIO

Zorionak gure ziklistari! Zorion bero bat abbuztuaren 11ko partez, guraso, aiton-amonak, lehengusu eta etxeko daon partez patxi potolo bat!



MAIALEN

Zorionak gure etxeko txikixai! Irribarrez beteriko 3urte! Muxu handi bat bereziki Markel eta Oierren partez.

ZORIONTEKO BIDEAK

Argazki bat eta testu laburra bidali:

e-postaz: kalaputxi2001@gmail.com whatsapp bidez: 635748393 eskura: [Ansorregi zapata-denda \(Erdikokale\)](#)

ospakizunak, bazkariak, bataioak, eguneko menua...

SAN JUAN JATETXEA

Mutriku-Deba errepidea, Laranga auzoa
Tel.: 943603167 (jatetxekoa)

aparra

ZURETZAKO MODA

www.aparramoda.com

Erdiko Kale 29 20830 Mutriku Tlf. 943 604 594 645 033 561

ANSORREGI

oinetakoak

erdiko kalea 9
mutriku
943 60 33 42
agerretxo@gmail.com

Joseba Iñaki Eleizgarai

masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

Argazki Zaharrak



1980 urteko Piñastegi egunean

Carmen Sustaeta Katxas, Maria Saizarbitoria Bihurri eta Tomasa Arkotxa



1958 urte inguruan, aizkora jokoa San Jeronimo egunean

Jose Alkorta Barruetabeña eta Rufino Ituarte Aranbarri

Ezkerrekoan: Rufino Ituarte aizkoran; atzean eskuinean Jesusa Txurruka, Maria Pilar Urriolabeitia, Mari Antoni Alkorta.

Eskuinekoan: Jose Alkorta, atzean makurtuta Tomas Alkorta eta ondoan zutik Esteban Lekue.

FARMAZIA GUARDIAK 2022

2022	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Iraila	4	3	3	3	1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	2	2	2	2	1	1	1	4	4	4	4	3	
Urria	3	3	1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	2	2	2	2	1	1	1	4	4	4	4	3	3	3	1

② ① Larunbat goizak (09:30 - 13:00)

EGUNEKO FARMAZIA GUARDIA ZERBITZUA / 9:00 - 22:00

1	Hiart Burgoa	Deba	Astillero kalea 2	943 19 18 12
2	Amaia Zalduegi	Deba	Lersundi kalea 20	943 19 10 55
3	① Lon Apraiz	Mutriku	Erdikokale 5	943 60 32 50
4	② Lasuen-Elezgarai	Mutriku	Txurruka Tenienteak etorbidea 3	943 19 50 26

GAUEKO FARMAZIA GUARDIA ZERBITZUA / 22:00 - 9:00

Mendinueta Berastegui	Eibar	Urkizu pasealekua 6	943 82 01 06
-----------------------	-------	---------------------	--------------

irailaren 22-23an

KZgunean: Instagram.

Partekatuzure argazki eta bideo onenak

irailaren 24an

Olatz, 11:00: Karsteko zapoak bisita gidatua

Arrietakua, 11:00: Bisita gidatua

Turismo bulegoa, 16:15: Mutriku marinela bisita

Nautilus, 16:30: Flyscheko fosilak

Olatu planta, 17:30: Bisita gidatua

irailaren 25ean

Nautilus, 10:00: Flyscheko fosilak

Zabiel plaza, 18:00: La niña de las trenzas al revés

irailaren 26tik 30era

KZgunean: Mekanografia hutsetik hasita

irailak 30

SAN JERONIMO JAIK

urriaren 8an

Merkatu txikia + Debabarrena gastronomikoa

urriaren 18an eta 25ean

Hitzaldia: Paila Casares

kalaputxi2001@gmail.com

whatsapp 635748393

urriko aldizkarian

argitaratzeko

urriaren 9rako

bidali zuen mezuak

ODOLA EMATEA 2022

urriak 21

abenduak 9

17:00etatik 20:30ak arte
anbulatorioan



Gipuzkoako Odol Emaileak

MENDI IRTEERAK

URRIAK 16

Andoin - BAIO (1.197 m.) - Opakua gaina

AZAROAK 6

Legutio - JARINDO (895 m.) - Legutio

ABENDUAK 4

Markinako Bigarren Guda Lerroa

Burumendi Mendi Elkarteak



zuen elkartearen ekitaldien berri emateko idatzi helbide honetara:

aldizkaria@kalaputxi.eus

eta hemen argitaratuko ditugu iragartzeko dituzuenak



✓ MANTENIMENDUA ✓ ITV ✓ DIAGNOSIA ✓ MEKANIKA ✓ ELEKTRIZITATEA ✓ GURPILAK

Pol. ANTZOMENDI - Galdona bidea
MUTRIKU ☎ **943 60 31 86**

gorritxuautoak@hotmail.com

Black Web orriak

Yellow Inprimaketa digitala

Cyan Offset inprimaketa

Magenta Koadernaketa

EUSKALINPRI
Soluzio grafikoak • Soluciones gráficas

Branding

Iragarkiak

Katalogoak

Diseinu grafikoa

Zure negozioa sustatzeko behar duzun guztia

EUSKALINPRI INPRIMATEGIA
Ifar kale 7 behea
20820 Deba (Gipuzkoa)
info@euskalinpri.com
T. 943 19 20 36

NURIA VÁZQUEZ
nuria.vazquez@euskalinpri.com
M. 659 45 36 57

MATRIKULA EPEA ZABALIK



Mutrikuko Haurreskola

Haurreskola txikia, familia handia

943 60 41 19

mutriku.mutriku@haurreskolak.eus

www.haurreskolak.eus

